

تبصره ۱۰۰؛ ابزاری مؤثر برای کاهش بوروکراسی مالیاتی

تبصره ۱۰۰ قانون مالیات‌های مستقیم یکی از مهمترین دستاوردهای نظام مالیاتی کشور در جهت تسهیل پرداخت مالیات، بهبود رضایت مؤدیان و تحقق عدالت مالیاتی است.

این تبصره از زمان تصویب تاکنون نقش مؤثری در حمایت از مؤدیان صنفی و کسب‌وکارهای کوچک ایفا کرده و توانسته با رجوع منطقی و ساده‌سازی فرآیندهای مالیاتی، مشارکت گسترده‌تری از فعالان اقتصادی در پرداخت مالیات فراهم کند.

طبق این تبصره، مرجع مالیاتی می‌تواند مالیات‌گروه معینی از مؤدیان را که درآمد و حجم فعالیت‌شان پایین‌تر از سقف معین است، بدون بررسی تفصیلی اسناد و مدارک، به‌صورت مقطوع تعیین نماید؛ این رویکرد علاوه‌بر کاهش هزینه‌های اجرایی و اداری سازمان مالیاتی، سبب کاهش بار مالی، زمانی و روانی بر دوش مؤدیان شده و آنان را به همکاری داوطلبانه‌تر برای رعایت قوانین مالیاتی تشویق می‌کند.

اهمیت تبصره ۱۰۰ زمانی بیشتر آشکار می‌شود که به سهم عمده مشاغل خرد و صنفی در اشتغال‌زایی، تولید و پویایی بازار توجه کنیم. این گروه‌ها معمولاً فاقد دانش تخصصی مالی و دسترسی به مشاوران حرفه‌ای هستند، بنابراین مقررات تسهیل‌گر همچون تبصره ۱۰۰، راهکار معقولی برای تداوم فعالیت آنان، جلوگیری از تعطیلی واحدها و در نهایت کمک به ثبات اقتصادی کشور است. در سال‌های اخیر، سازمان امور مالیاتی کشور در راستای اجرای بهینه تبصره ۱۰۰ و با هدف افزایش بهره‌وری و عدالت مالیاتی

گام‌هایی اساسی برداشته است، از جمله مهمترین این اقدام‌ها می‌توان به توسعه زیرساخت‌های الکترونیک، راه‌اندازی سامانه‌های متمرکز پذیرش اظهارنامه و درخواست مقطوع، شفاف‌سازی مقررات اجرایی و افزایش آگاهی بخشی به مؤدیان اشاره کرد.

به‌طور مثال، راه‌اندازی سامانه ثبت درخواست تبصره ۱۰۰، امکان ثبت الکترونیکی و غیرحضوری را برای مؤدیان فراهم کرده تا بدون مراجعه فیزیکی و با صرف حداقل زمان بتوانند مراحل تعیین مالیات خود را طی کنند و بر تمامی روند رسیدگی شفافیت داشته باشند. همچنین، با توجه به اهمیت موضوع عدالت و جلوگیری از تضییع حقوق دولت و مؤدیان، سازمان امور مالیاتی از سال ۱۴۰۰ به بعد اقدام به بازنگری در سقف تعیین درآمد مشاغل مشمول تبصره ۱۰۰ براساس مقتضیات اقتصادی و نرخ تورم سالانه کرده و سقف‌ها را به گونه‌ای تعیین نموده که حداکثر انطباق با واقعیت‌های اقتصادی کشور برقرار باشد.

افزایش حجم اطلاع‌رسانی از طریق رسانه‌های دیجیتال و شبکه‌های اجتماعی سازمان، تولید و انتشار دفترچه‌های راهنما و برگزاری وبینارهای آموزشی ویژه اتحادیه‌های صنفی نیز از دیگر اقدام‌های مؤثر در جهت بهبود تمکین و رضایتمندی مؤدیان بوده است. سازمان امور مالیاتی طی این سال‌ها تعاملی سازنده با اتاق‌های اصناف، اتحادیه‌های صنفی و نهادهای مدنی برقرار کرده است تا فرآیند اجرای تبصره ۱۰۰ با شدت و حدت بیشتری بومی‌سازی شود و

دغدغه‌های فعالان کسب‌وکارهای کوچک در سیاست‌گذاری لحاظ شود. هم‌زمان با توسعه ابزارهای فن‌آوری اطلاعات، فرآیند تشخیص و رسیدگی به اعتراضات و شکایات مرتبط با تبصره ۱۰۰ نیز الکترونیکی شده و مؤدیان می‌توانند در کمترین زمان ممکن نسبت به میزان مالیات مقطوع تعیین‌شده، اعتراض خود را ثبت و پیگیری نمایند. این اقدام‌ها منجر به کاهش در پرونده‌های معوقه، جلوگیری از تراکم کاری در ادارات مالیاتی و کاهش فساد و رانت شده است، زیرا فرآیندها شفاف و مبتنی بر داده هستند. همچنین از سال ۱۴۰۱ به بعد، با همکاری دستگاه‌های نظارتی و دولت الکترونیک، ارتباط تبصره ۱۰۰ با سایر پایگاه‌های داده مانند پایگاه اطلاعات مالی، تراکنش‌های بانکی و عملکرد دستگاه‌های کارت‌خوان تقویت شده و در بسیاری موارد، تشخیص مشمولان و میزان درآمد آنان با دقت و شفافیت بسیار بیشتری نسبت به گذشته انجام می‌شود، به‌طوری که امکان تعیین مالیات شفاف‌تر و منصفانه‌تر فراهم شده است. افزون‌بر این، سازمان امور مالیاتی به‌منظور اجرایی شدن اصول حمایت از تولید ملی، در برخی بخش‌ها برای اصناف آسیب‌دیده از کرونا و تحریم‌های اقتصادی تمهیداتی نیز درنظر گرفته است؛ از جمله اعمال معافیت‌های موقت، بخشودگی جرائم مالیاتی و تسهیلات ویژه برای تنظیم و پرداخت اقساطی مالیات مقطوع، که این اقدام‌ها منجر به کاهش فشار مالی بر کسب‌وکارهای نوپا و کوچک و بقای آنها در شرایط بحران شده است. برآیند همه این

تحولات، افزایش ضریب تمکین مالیاتی، کاهش انگیزه برای فرار مالیاتی، مشارکت فعال‌تر کسب‌وکارهای خرد و در نهایت افزایش درآمدهای پایدار برای دولت بوده است؛ امری که با هدف کاهش وابستگی دولت به درآمدهای نفتی و ایجاد شفافیت بیشتر در اقتصاد غیررسمی به‌ویژه حائز اهمیت تلقی می‌شود. ناگفته نماند موفقیت تبصره ۱۰۰ در گرو تداوم بهبود فرآیندها، به‌روزشدن قوانین متناسب با شرایط اقتصادی و پذیرش بازخوردهای عملی از جامعه هدف است و کارشناسان مالیاتی معتقدند که آینده تبصره ۱۰۰ و اثربخشی بیشتر آن وابسته به سیاست‌گذاری فعال، افزایش همکاری میان دستگاه‌های مرتبط، و تقویت نظام داده‌محور در سازمان مالیاتی خواهد بود.

در جمع‌بندی می‌توان گفت، تبصره ۱۰۰ قانون مالیات‌های مستقیم در سال‌های اخیر به یکی از اصلی‌ترین ابزارهای تسهیل پرداخت و افزایش مشارکت در نظام مالیاتی مبدل شده است و اقدام‌های تحولی سازمان امور مالیاتی در حوزه دیجیتالی‌سازی فرآیندها و شفافیت مقررات، نقش بی‌بدیلی در ارتقای اعتماد عمومی و حمایت عملی از کسب‌وکارهای کوچک و متوسط داشته است. این مسیر با تداوم اصلاحات ساختاری و ارتباط تنگاتنگ با پایگاه‌های داده و شبکه بانکی، زمینه‌ساز نظام مالیاتی هوشمند و عادلانه خواهد بود که هم در تأمین مالی دولت و هم در حرکت به سوی شفافیت و عدالت اقتصادی، نقشی تعیین‌کننده ایفا می‌کند.

اثرات مالیات بر عایدی سرمایه بر تولید

ماه ۱۴۰۴ از تصویب قانون مالیات بر عایدی سرمایه در صحن مجلس خبرداد و گفت: این قانون با هدف جلوگیری از ورود سرمایه‌ها به بازارهای غیرمولد همچون طلا، ارز، خودرو و ملک تدوین شده است.

وی درباره مالیات بر عایدی سرمایه و نکاتی که مردم باید نسبت به آن توجه داشته باشند، اظهار داشت: مالیات بر عایدی سرمایه، مالیاتی است که بر سرمایه‌گذاری‌های غیر مولد اعمال می‌شود. به‌عنوان مثال خرید و نگهداری طلا نه شغلی ایجاد می‌کند و نه تولیدی، اگر سود حاصل از سرمایه‌گذاری در بازارهای موازی تولید باشد، این نوع فعالیت‌ها فقط حاصل بی‌ثباتی اقتصادی‌اند و در نهایت منجر به تضعیف بیشتر بنیان‌های اقتصادی می‌شوند. از این رو، قانون مالیات بر عایدی سرمایه تلاش می‌کند تا بخشی از این جریان سرمایه به سمت بازارهای غیرمولد مانند طلا، ارز، خودرو و ملک را کنترل کند. اخیراً رمزیول و رمزارز نیز به‌عنوان پنج‌مین مورد به این فهرست اضافه شده‌اند.

نایب رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس گفت: براساس این قانون، برای سرپرست خانوار، تا دو خودرو و دو ملک از پرداخت مالیات معاف هستند؛ حتی اگر چندین بار در طول سال خرید و فروش شوند. برای افراد غیر سرپرست خانوار، یک خودرو و یک ملک مشمول معافیت هستند، باز هم حتی اگر بارها در یک‌سال معامله شوند اما در مورد طلا و ارز، اگر خرید و فروش به‌صورت مکرر در طول سال انجام شود و سود حاصل شود، مشمول مالیات می‌شود.

نماینده مردم اصفهان در توضیح نحوه اخذ این مالیات گفت: این مالیات، مالیاتی است که در زمان فروش دارایی اخذ می‌شود. به‌طور مثال، اگر فردی خودروی سوم خود را که مشمول مالیات است، ابتدا به قیمت ۲۰۰ میلیون تومان خریداری کرده و اکنون به قیمت ۲۵۰ میلیون تومان بفروشد، از تفاوت این دو رقم (۵۰ میلیون تومان) مالیات اخذ خواهد شد. البته در قانون، پیش‌بینی‌هایی

مالیات بر عایدی سرمایه، ابزاری قدرتمند در دست سیاست‌گذاران اقتصادی است که می‌تواند نقشی تعیین‌کننده در هدایت سرمایه‌ها به سمت فعالیت‌های مولد و اشتغال‌زایا کند.

با توجه به اینکه بازار سرمایه به دو بخش مولد و غیر مولد، تقسیم می‌شود، اغلب دولت‌ها سیاست‌هایی اتخاذ می‌کنند تا سرمایه‌ها به سمت بخش مولد (بخش تولیدی) هدایت شود. لازمه این امر کاهش سود سرمایه‌گذاری در بازارهای موازی بخش تولید است. اگر سود حاصل از سرمایه‌گذاری در بازارهای موازی تولید بیشتر از سود ناشی از سرمایه‌گذاری در بخش تولید باشد، بدیهی است که سرمایه‌های سرگردان به این سمت حرکت خواهند کرد.

یکی از راهکارهای کاهش سود بازارهای موازی اخذ مالیات، مالیات بر سود سرمایه است. با اتخاذ این مالیات درصدی از ما به التفاوت افزایش سود سهام، قیمت مسکن و... توسط دولت در قالب مالیات دریافت می‌شود؛ بنابراین با افزایش هزینه سرمایه‌گذاری در بخش‌های غیرمولد، جذابیت سرمایه‌گذاری در این بازارهای موازی کاهش می‌یابد. به‌طور مثال در حوزه املاک و مستغلات به‌عنوان یکی از سودآورترین بازارهای موازی، این نوع مالیات در شکل «مالیات بر خانه‌های دوم و بیشتر» جهت کنترل سوداگری و نیز جلوگیری از شکست بازار سال‌هاست که در بسیاری از کشورها اخذ می‌شود.

مالیات بر عایدی سرمایه (Capital Gains Tax یا CGT) نوعی مالیات است که بر سود حاصل از فروش دارایی‌های سرمایه‌ای مانند سهام، املاک، اوراق بهادار و سایر سرمایه‌گذاری‌ها وضع می‌شود. هدف از این مالیات، افزایش درآمد دولت، کاهش نابرابری درآمدی و هدایت سرمایه‌ها به سمت فعالیت‌های مولد اقتصادی است.

مهدی طیفانی نایب رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی ۳۱ فروردین

نماینده کرمان در مجلس مطرح کرد:

توسعه اقتصادی و رشد تولید با تکیه بر تقویت حسابرسی سیستمی

عضو کمیسیون صنایع مجلس شورای اسلامی گفت: تکیه بر مالیات‌ستانی با استفاده از روندهای نوین و هوشمند منجر به یک نظام مالیاتی کارآمد و عدالت‌محور خواهد شد که علاوه بر رشد تولید، امکان سودجویی‌های حاصل از فعالیت‌های مخرب از بین می‌رود و عدالت مالیاتی محقق می‌شود.

شهباز حسن‌پور بیگلری نماینده کرمان و راور در مجلس شورای اسلامی با اشاره به اهمیت تحقق بودجه و هزینه‌های کشور از محل مالیات و اهمیت اخذ عادلانه مالیات گفت: باید تولید در رأس امور قرار گیرد و بودجه نیز به جای اتصا به نفت، به منابع متعدد و متنوع نظیر مالیات و معادن متکی باشد و سهم نفت در بودجه کاهش یابد و هزینه‌های کشور از محل مالیات تأمین گردد. یک گام اساسی در راستای رشد درآمدهای مالیاتی و عدالت در اخذ مالیات مبتنی بر تقویت حسابرسی سیستمی است که در سال ۱۴۰۳ به وقوع پیوسته است.

این نماینده مجلس در ادامه با اشاره به لزوم تقویت حسابرسی سیستمی و پیگیری و تقویت این مسیر هوشمندسازی نظام مالیاتی در سال ۱۴۰۴ خاطرنشان کرد: مالیات‌ستانی دقیق، هوشمند و سیستمی به اعتماد بیشتر مودیان به روندهای مالیات‌ستانی در کشور می‌انجامد. در این فضا، مودیان با رضایت بیشتری اقدام به مالیات‌دهی

برای تعدیل اثرات تورمی نیز انجام شده تا بخشی از افزایش قیمت ناشی از تورم، مشمول مالیات نشود.

اثرات مالیات بر عایدی سرمایه بر تولید

مالیات بر عایدی سرمایه می‌تواند از دو جنبه تأثیر بر سرمایه‌گذاری و تأثیر بر تخصیص منابع بر تولید اثرگذار باشد. این نوع مالیات می‌تواند انگیزه سرمایه‌گذاری در دارایی‌های سرمایه‌ای را کاهش دهد. سرمایه‌گذاران ممکن است ترجیح دهند سرمایه‌های خود را در دارایی‌هایی نگهداری کنند که مشمول مالیات نمی‌شوند یا مالیات کمتری دارند. این امر می‌تواند منجر به کاهش سرمایه‌گذاری در بخش‌های تولیدی شود.

مالیات بر عایدی سرمایه همچنین می‌تواند تخصیص منابع را تحت تأثیر قرار دهد. اگر نرخ مالیات بر عایدی سرمایه در بخش‌های مختلف اقتصادی متفاوت باشد، سرمایه‌ها به سمت بخش‌هایی با نرخ مالیات پایین‌تر متمایل می‌شوند. این امر می‌تواند منجر به عدم تخصیص بهینه منابع و کاهش تولید در بخش‌های مهم اقتصادی شود.

وضعیت مالیات بر عایدی سرمایه در کشور ما و پیشنهاد

در ایران، مالیات بر عایدی سرمایه به‌صورت جامع و فراگیر وجود ندارد، اما تلاش‌های متعددی برای تصویب و اجرای آن صورت گرفته است. سابقه تلاش‌ها برای تصویب مالیات بر عایدی سرمایه در ایران به دهه‌های گذشته بازمی‌گردد، اما به دلایل مختلف به نتیجه نرسیده است.

با این حال، برخی از انواع دارایی‌های سرمایه‌ای مشمول مالیات هستند. به‌عنوان مثال، سود حاصل از فروش سهام در بورس اوراق بهادار مشمول مالیات است. همچنین، نقل و انتقال املاک نیز مشمول مالیات بر نقل و انتقال است.

در سال‌های اخیر، با افزایش توجه به موضوع عدالت مالیاتی و ضرورت تأمین منابع پایدار برای دولت، تلاش‌ها برای تصویب مالیات بر

عایدی سرمایه مجدداً شدت گرفته است. طرح‌های مختلفی در این زمینه در مجلس شورای اسلامی مطرح شده و مورد بررسی قرار گرفته‌اند. آخرین تحولات در این زمینه به تصویب قانون مالیات بر عایدی سرمایه در سال ۱۴۰۲ (۲۰۲۳ میلادی) برمی‌گردد که با هدف تنظیم بازار دارایی‌ها و کاهش سوداگری به تصویب رسید. این قانون، دارایی‌هایی مانند املاک، خودرو، طلا و ارز را مشمول مالیات بر عایدی سرمایه می‌کند.

با توجه به چالش‌های اقتصادی موجود در ایران، راهکارهایی مانند اصلاح نظام مالیاتی، بهبود فضای کسب و کار، توسعه صادرات و جذب سرمایه‌گذاری خارجی جهت سودآور کردن اقتصاد پیشنهاد می‌شود.

نظام مالیاتی ایران نیازمند اصلاحات اساسی است. باید مالیات بر عایدی سرمایه به‌صورت جامع و فراگیر اجرا شود و نرخ‌های مالیاتی به

گونه‌ای تعیین شوند که انگیزه سرمایه‌گذاری و تولید را کاهش ندهند. همچنین، باید از فرارهای مالیاتی جلوگیری شود و عدالت مالیاتی برقرار شود.

همچنین فضای کسب و کار در کشور نیازمند بهبود است. باید موانع کسب و کار برطرف شوند، قوانین و مقررات دست و پاگیر حذف شوند و شفافیت و رقابت افزایش یابد. این امر می‌تواند منجر به افزایش سرمایه‌گذاری و تولید شود.

صادرات غیرنفتی نیز باید توسعه یابد. باید بازارهای جدید صادراتی شناسایی شوند، کیفیت محصولات صادراتی افزایش یابد و مشوق‌های صادراتی ارائه شود. این امر می‌تواند منجر به افزایش درآمدهای ارزی و رونق اقتصادی شود.

سرمایه‌گذاری خارجی به‌عنوان یک عامل اثرگذار دیگر می‌تواند نقش مهمی در توسعه

اقتصادی کشور ایفا کند. باید شرایط جذب سرمایه‌گذاری خارجی تسهیل و امنیت سرمایه‌گذاری تضمین شود و مشوق‌هایی برای سرمایه‌گذاری ارائه شود. این امر می‌تواند منجر به افزایش تولید و اشتغال شود.

تورم یکی از مهمترین چالش‌های اقتصادی کشور ما است و از این جهت باید سیاست‌های پولی و مالی مناسب اتخاذ شود تا تورم کنترل شود. این امر می‌تواند منجر به افزایش قدرت خرید مردم و رونق اقتصادی شود.

در نهایت آن‌که، مالیات بر عایدی سرمایه می‌تواند ابزاری مفید برای هدایت سرمایه‌ها به سمت فعالیت‌های مولد و اشتغال‌زای باشد. اما در اقتصاد کشور ما، اجرای این نوع مالیات نیازمند توجه به ساختارهای خاص و چالش‌های موجود است. با اقدام‌های پیشنهاد شده می‌توان اقتصاد را به سمت سودآوری و رونق هدایت کرد.

نماینده سبزوار در مجلس مطرح کرد:

مقابله با فراریان مالیاتی با تقویت حسابرسی سیستمی

که از روندهای هوشمند و سیستمی بهره می‌برد و مالیات‌ستانی عادلانه از همگان را مدنظر قرار داده، زمینه برای تمرکز بر فراریان مالیاتی، کشف مودیان جدید و دریافت مالیات از فعالیت‌های مخرب و واسطه‌ای به وجود می‌آید.

این عضو کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات مجلس در پایان گفت: وقتی حسابرسی‌ها به‌صورت سیستمی انجام می‌شود و از روندهای دستی و میزمحور مالیات‌ستانی فاصله می‌گیریم، نیروی انسانی سازمان امور مالیاتی می‌تواند بر مقابله با فراریان مالیاتی متمرکز شود. تمامی این روندها در نهایت می‌تواند به حمایت هدفمند از تولید بینجامد.

بهرورز محبی نجم‌آبادی، نماینده سبزوار و عضو کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات مجلس شورای اسلامی، در ارتباط با تحقق شعار سال و اینکه دولت در حوزه مالیات چه اقدام‌هایی را می‌تواند به این منظور انجام دهد، اظهار داشت: مالیات یکی از ابزارهای مهم در دست حاکمیت است که دولت می‌تواند از آن برای مقاصد تنظیم‌گری در اقتصاد بهره‌برد.

وی افزود: دریافت مالیات حقه و عادلانه از همگان تنها به این لحاظ که افزایش وصول درآمدهای مالیاتی دولت را به دنبال دارد، حائز اهمیت نیست بلکه موضوع مهم‌تر این است که از طریق در اختیار داشتن یک نظام مالیاتی قوی و کارآمد زمین‌های برای تنظیم‌گری امور اقتصادی کشور به وجود می‌آید.

نماینده مردم سبزوار در مجلس خاطرنشان کرد: هوشمندسازی روندهای مالیاتی کشور به تحقق نقش تنظیم‌گری دولت در حوزه اقتصاد کمک می‌کند و همین امر بستری برای حمایت از تولید و افزایش انگیزه سرمایه‌گذاری در حوزه‌های مولد به وجود می‌آورد. محبی نجم‌آبادی گفت: در یک نظام مالیاتی

مالیاتی دولت اتفاق می‌افتد و امکان حمایت هدفمند از بخش‌های مولد به وجود می‌آید. حسن‌پور بیگلری خاطرنشان کرد: در یک نظام مالیاتی کارآمد و هوشمند، مالیات‌ستانی از بخش‌های واسطه‌گری و مخرب در دستور کار قرار دارد و حمایت ویژه از بخش‌های مولد به عمل می‌آید. در این شرایط، فعالیت‌های سوداگرانه از جذابیت می‌افتد و انگیزه برای فعالیت در حوزه‌های مولد به وجود می‌آید.

عضو کمیسیون صنایع مجلس ادامه داد: اهمیت استفاده از روندهای نوین، سیستمی و هوشمند مالیات‌ستانی به خوبی در کشور درک شده است. در این راستا در حرکت هستیم و در ابتدای راه قرار داریم. لازم است با برنامه‌ریزی عمل کنیم و نواقص احتمالی رفع شود.

وی در ادامه با اشاره به اهمیت هوشمندسازی نظام مالیاتی تأکید کرد: تکیه بر مالیات‌ستانی با استفاده از روندهای نوین و هوشمند منجر به یک نظام مالیاتی کارآمد و عدالت‌محور خواهد شد که در آن علاوه بر رشد تولید، امکان سودجویی‌های حاصل از فعالیت‌های مخرب از بین می‌رود و عدالت مالیاتی بیشتری را شاهد هستیم. همین امر باعث می‌شود که سرمایه‌گذاران به روندهای اجرایی و حاکمیتی کشور اعتماد کنند و توسعه سرمایه‌گذاری‌ها را شاهد باشیم.

